

SPEELRUIMTE EN JEUGDPARTICIPATIE

nummer

4

Als mensen het initiatief nemen om een speelvoorziening aan te leggen of te verbeteren dan zal het niet lang duren of iemand roept: 'En de kinderen dan? Mogen zij ook meepraten?'. 'Jeugdparticipatie moet,' zeggen velen. Fondsen Samen Buiten Spelen SkaN stellen jeugdparticipatie als voorwaarde voor steunverlening. Logisch. Het gaat toch ook om de jeugd? Critici menen dat jeugdigen nog niet alles kunnen overzien en minder weten dan volwassenen. Een speelvoorziening realiseren vraagt veel overleg en nadenken. Dat geldt ook voor de participatie door jeugdigen. Voordat u de jeugd benadert, moet u vaststellen waarom u jeugdparticipatie wilt, wat wel en niet slim is, wanneer u wat moet doen en hoe u het gaat aanpakken.

In dit informatieblad vindt u informatie over motieven, keuzes, tijdsplanning en werkvormen. Dit blad maakt deel uit van de serie 'Informatiebladen speelruimte'.

Motieven

- Jeugdigen beschikken over waardevolle informatie over de buurt, ze weten wat ze leuk vinden, ze zijn ervaringsdeskundigen bij uitstek. Het verwerven van informatie is dus een eerste goede reden om jeugdigen te betrekken bij de inrichting van een speeltuin of speelplek(ken).
- *Betrokkenheid* is ook een motief. Het is hún buurt en hún speelplek. Als u jeugdigen vanaf het begin erbij betreft, dan voelen ze zich ook verantwoordelijk voor hun eigen plek. Het derde motief voor jeugdparticipatie kan *educatie* zijn. Hoe werkt dat nou als je een speelplek in de buurt wilt hebben? Hoe verloopt de procedure; wie zijn er allemaal bij betrokken; wat kost het en waar moet je allemaal aan denken? Het hele proces, van kinderen die hun ideale speelomgeving tekenen tot en met de opening van de speeltuin, vergeet een kind zijn leven niet meer. Het kan een prachtige ervaring zijn.
- Er is nog een reden om jeugdigen bij een speelvoorziening te betrekken: *PR en publiciteit*. Een jeugdraad gebogen over een ontwerpschets of een interview met de jeugdige voorzitter van de kinderwerkgroep kan een leuke foto of artikel in de krant opleveren.

Keuzes

Jeugdparticipatie mag geen doel op zich zijn. Er is niets op tegen om kinderen te verrassen met een prachtige speelplek die ze zelf spelenderwijs mogen ontdekken. Maar er zijn goede redenen waarom jeugdparticipatie zinvol is:

- *Informatie* kan de kwaliteit van een speelplek vergroten. Als u iets weet over de bestaande speelmogelijkheden; over de leefwereld van de jonge generatie en over hun leeftijdskenmerken, dan kunt u de speelmogelijkheden beter afstemmen op de behoeftes en wensen. Kinderen bieden de beste informatie tijdens hun spel. Waar spelen ze, met wie, welke spelfuncties, hoelang spelen ze en hebben ze plezier? Je kunt kinderen achteraf goed bevragen op hun ervaringen, positief en negatief.
- Jeugdigen die *betrokken* zijn bij de inrichting van hun speelplek voelen zich er beter thuis, spelen er dus fijner, zijn minder bang en zullen ook voorzichtiger met de spullen omgaan. Als u jeugdigen om deze reden wilt betrekken bij de

aanleg van een speelvoorziening dan moet het ook om alle jeugdigen gaan die gebruik zullen maken van de plek. Jong en oud, zwart en wit. Betrokkenheid is per definitie iets duurzaam. U zult nu en in de toekomst moeten blijven kijken naar de sfeer rondom de speelvoorziening en naar de kwaliteit van het beheer.

- Jeugdigen kunnen veel *leren* van een inspraakproject. Bijvoorbeeld: over de rol van de gemeente, wat kunnen ze wel en wat niet. Waar komen toestellen vandaan? Met welke andere gebruikers moet je rekening houden? Hoe bouw je een speelvoorziening?
Om het educatieve aspect het best tot zijn recht te laten komen kan samenwerking met het sociaal-cultureel werk of een basisschool zinvol zijn. Leerkrachten en kinderwerkers weten hoe ze kinderen spelenderwijs iets kunnen leren. Kinderen hoeven ook niet alles te weten. Leerkrachten en kinderwerkers kunnen hen helpen keuzes te maken en het juiste moment te kiezen.
- *PR en publiciteit* zijn gebaat bij een goede publiciteitsmedewerker. Hij/zij zal ervoor moeten zorgen, dat de juiste publieksgroepen op het goede moment geïnformeerd worden. Gelukkig biedt de realisatie van een speelvoorziening veel momenten die gebruikt kunnen worden voor publicitaire doeleinden.

Wanneer

Een speelvoorziening realiseren kost tijd. Jeugdigen willen snel resultaat.

In de planningsfase van de speelvoorziening moet u vaststellen hoeveel jeugdigen van welke leeftijd met welke spelvormen bezig moeten kunnen zijn.

Tijdens deze fase is het verzamelen van informatie belangrijk. Waar spelen jeugdigen nu, wat doen ze daar en hoe gaat dat. Hier zijn observaties en vrijblijvende gesprekjes op hun plaats. Op dit moment mag u nog geen verwachtingen wekken.

In de voorbereidingsfase worden de eerste schetsen en kostenberekeningen gemaakt. De initiatiefnemers gaan op zoek naar geld en mogelijkheden. Aan de ene kant een goed moment om jeugdigen te betrekken bij het eerste ontwerp; aan de andere kant kan het nog heel lang duren voordat de speelvoorziening in gebruik wordt genomen. Ook hier dus vrijblijvendheid troef, geen concrete verwachtingen wekken.

In de ontwerpfase worden plannen en schetsen omgezet in een definitief ontwerp. Hierin kunnen de ideeën, beelden en wensen van jeugdigen een rol spelen. Al doende groeien de verwachtingen bij de jeugd. Het is dus goed om vanaf dit moment concreet en betrouwbaar perspectief te (kunnen) bieden op redelijk korte termijn. Eerlijke en duidelijke informatie is een belangrijke voorwaarde: wat kan wel en wat kan niet; wat zijn de problemen en mogelijkheden.

U kunt de resterende periode invullen met tussentijdse evenementen zoals een tentoonstelling van ideeën, excursies, gesprek met burgemeester of wethouder, publiciteit, vergroten van het aantal betrokken jeugdigen.

De bouw kan nogal wat tijd in beslag nemen. In de tussentijd kunt u de jeugdigen kleine werkzaamheden laten uitvoeren en hen betrekken bij de voorbereidingen voor de opening. Het is belangrijk, dat er regelmatig en op vaste momenten iets voor de jeugd te doen is. Jeugdigen kunnen ook in eigen beheer (aanvullende) plannen maken, acties en activiteiten voorbereiden en uitvoeren. Een voorwaarde is dat zij voortdurend kunnen terugvallen op betrokken begeleiders in de omgeving.

De opening is een uitgelezen moment voor jeugdparticipatie. De feestelijkheden tijdens en de voorbereiding van de opening bieden vele verwachtingen en onverwachte kansen.

Het is essentieel dat volwassen begeleiders de betrokken jeugd na de opening blijvend begeleiden. Voor de volwassenen is het project afgerond, voor de jeugd begint het pas.

Hoe

Jeugdigen verdienen het dat volwassenen eerst goed nadenken over hun bijdragen. Hoe lang kunt u jeugdigen betrekken houden? Op welke jeugdigen wilt u zich richten? Wat kunnen zij u vertellen? Wat moet u de jeugdigen vertellen? Op welke manier komen ze het best tot hun recht?

Het is belangrijk om voortdurend goed naar jeugdigen te kijken en te luisteren, omdat zij altijd op hun eigen wijze hun informatie geven. Dat doen ze middels spelgedrag, maar ook door gesprekken die ze met vriendjes en vriendinnen voeren en door de losse opmerkingen, die ze voor, na en tijdens het spelen maken. Bevraag ze op het juiste moment naar dingen die ze kunnen overzien.

Jeugdigen zijn tot veel in staat, maar één ding staat nog in de kinderschoenen. En dat is volwassenheid. Laat de volwassenen dan ook maar bezig zijn met vergaderen, lang met één ding bezig zijn, veel praten en nadenken over abstracte problemen. Jeugdigen doen het liever speels, beeldend, associatief, direct, spontaan en vrijblijvend. Jeugdigen hebben ook zwakke kanten, ze hebben minder meegemaakt en ze kunnen niet abstraheren. Schommelen doe je op een schommel. Dat je het ruimtelijk verkennen ook anders kunt ervaren of dat je ook kunt schommelen met iets anders dan een schommel, is bij hen niet bekend. Als u wilt kunt u hun dat uitleggen.

- *Informatie* doet u op door naar kinderen te kijken, naar ze te luisteren en ze te bevragen op hun recente ervaringen. Dat betekent, dat u het best op de plek kunt zijn waar het over gaat. Kan dat niet, maak het dan beeldend met foto's (op hurkhoogte!), tekeningen en maquettes. Vragen naar wat ze willen is lastig. Spel gaat van nature vanzelf en zonder nadenken. Bovendien zoeken kinderen steeds nieuwe uitdagingen naarmate ze ouder worden. Wilt u de kennis en ideeën van kinderen gebruiken, dan zult u die eerst moeten oproepen. Dat kan door excursies, maar ook door gebruik te maken van beelden, die ze al wel in hun hoofd hebben.
Leuke plekken in de vakantie, enge plekken, fantasieplekken, omgevingen uit films of boeken. Creëer een speciale sfeer in een binnenruimte en laat ze fantaseren over wat ze daar kunnen doen.
- Het is eenvoudig om jeugdigen voor korte tijd ergens bij te *betrekken*. Die betrokkenheid vasthouden is moeilijker. Jeugdigen zijn vooral geïnteresseerd in het moment. Morgen is ver weg. Als u jeugdigen bij het hele traject wilt betrekken zult u zeker moeten weten dat de speelplek er op korte termijn komt en u zult de tussentijd goed moeten invullen. Het is dus van belang om jeugdigen niet te snel te activeren en het traject op te splitsen in onderdelen. Maak een heel programma van het begin tot en met de opening. Denk aan een feestelijke inwijding van de plek, een voorlopige inrichting met kartonnen dozen en organiseer er regelmatig activiteiten. Rituelen als naamgeving, fantaseren over de plek, een wensput aanleggen, de plek een plaats geven in werk- of spelopdrachten of in verhalen, kunnen de spanning ook langere tijd vasthouden.
- De *educatie* kan vorm krijgen door excursies naar speelterreinen en fabrikanten. Maar laat kinderen ook spelen in een bijzondere omgeving, een plein, de duinen, het bos. Laat ze stil staan bij hun eigen spelgedrag en de samenhang tussen spelen en omgeving. Tekenen, bouwen en fotograferen zijn ook goede werkvormen. Doseer de aangeboden informatie en bewaak de doelstelling. De tijd die besteed wordt aan educatie mag niet ten koste gaan van het buiten spelen.
- *PR en publiciteit* zijn het meest effectief als u weet welke doel- en publieksgroepen u wanneer met welke beelden wilt bewerken.
Een voorbeeld: een journalist schrijft een artikel over de ontdekkingsstocht die hij samen met een kind maakt als ze onderzoeken welke speel mogelijkheden er wel of niet zijn. Andere voorbeelden die geschikt zijn voor een foto of artikel in de krant: een werkbezoek van jeugdigen aan een andere speeltuin; het overhandigen van informatie aan lokale bestuurders; de verkiezing van een naam voor de speelplek; financiële acties samen met jeugdigen; jeugdigen interviewen volwassenen over hun vroegere speelplekken; een speelruimteplan van een jonge wijsneus. Bij PR en publiciteit kunnen volwassenen wel eens op de loop gaan met jeugdigen. Bijvoorbeeld volwassenen organiseren een demonstratie, maar kinderen willen niet meedoen of ze weten niet waar het over gaat. Ook hier geldt dat de inbreng van jeugdigen centraal staat, de volwassenen helpen bij de vormgeving en uitwerking. Zelf insceneren van kinderbetrokkenheid hoort daar niet bij.

Conclusies

De vier motieven voor jeugdparticipatie:

- informatie,
- betrokkenheid,
- educatie en
- publiciteit

zijn eigenlijk opdrachten voor de volwassenen.

Jeugdigen hebben het meest aan volwassenen die desgevraagd begrijpelijke informatie kunnen geven. Als er geen informatie is omdat de voortgang vast zit, moeten jeugdigen kunnen delen in die frustratie. Wellicht bedenken ze zelf iets, het is immers hún probleem. Uiteindelijk zal blijken dat jeugdparticipatie vooral educatief voor de volwassenen is. Zij leren meer over de manier waarop jeugdigen de wereld beleven en wat zij wel en niet belangrijk vinden.

Als de volwassenen niet alleen betrokken zijn, maar ook betrokken blijven bij de jeugd, dan wordt de kinderwereld één grote speelplek en dat mag best gepubliceerd worden. Want goed voorbeeld doet goed volgen.

LITERATUUR

Bofferds!

Wijk. R. van IMCO, Purmerend, 1996,
telefoon (0299) 41 87 00
Acht speelse werkvormen voor kinderpaticipatie

Hé, wij zijn er ook nog

Bogaards. W e.a., PJ Partners, Rotterdam, 1995,
telefoon (010) 436 21 66
Kinderen werken aan hun eigen speelplek

Kinderparticipatie Speelruimtebeleid

Uitgave PJ Partners en NUSO, 2003,
ISBN 90-71381-39-0

Oases in het beton

Lia Karsten m.m.v. Koninklijke Van Gorcum,
Assen, 2002

Participeren moet je leren

Diepen G. van, Instituut voor Publiek en Politiek,
1997, telefoon (020) 521 76 00

Vraag het ze zelf !

Rijnen J. Lans, Utrecht, 1989.
Te koop bij Stichting Speelruimte Amersfoort,
telefoon (033) 465 32 70
*Praktijkboek kinderinspraak bij het inrichten van
speelruimte*

Wacht maar af tot ik koning ben

Janssen. H. en Reij M, IMCO, Purmerend, 1996,
telefoon (0299) 41 87 00
Suggesties voor kinderpaticipatie

ADRESSEN

CMO Groningen

Wegalaan 3-5, Postbus 2266
9704 CG Groningen
telefoon (050) 577 01 01, fax (050) 577 64 93
e-mail l.moithukshung@cmogroningen.nl
www.cmogroningen.nl

Stichting Partoer

Natalstraat 7, Postbus 298
8901 BB Leeuwarden
telefoon (058) 234 85 00, fax (058) 234 85 01
e-mail info@partoer.nl, www.partoer.nl

NUSO

*(landelijke organisatie voor speeltuinwerk
en jeugdrecreatie)*
Koningslaan 101, Postbus 19204
3501 DD Utrecht
telefoon (030) 254 48 80, fax (030) 254 50 88
e-mail info@nuso.nl, www.nuso.nl

3VO

Postbus 298
1270 AK Huizen

Bureau Speelruimte

*(Advies, onderzoek en ontwerp
voor de woonomgeving)*
Soesterweg 9, Postbus 449
3800 AK Amersfoort
telefoon (033) 465 32 70, fax (033) 461 75 83
e-mail speelruimte@spidernet.nl